

POSTANOWIENIE

Dnia 29 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Andrzej Wróbel

SSA Ewa Stefańska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. K.

przeciwko Wojewódzkiemu Ośrodkowi Medycyny Pracy [...]

o dopuszczenie do pracy i wynagrodzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 29 czerwca 2017 r.,

zażalenia powódki na wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w [...]

z dnia 3 lutego 2017 r., sygn. akt VI Pa .. /16,

**1) oddała zażalenie w części dotyczącej postanowienia
zawartego w punkcie II zaskarżonego wyroku;**

**2) odrzuca zażalenie w części dotyczącej punktu I
zaskarżonego wyroku;**

**3) zasądza od M. K. na rzecz Wojewódzkiego Ośrodka
Medycyny [...] kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych)
tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy w [...] - VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych: w punkcie pierwszym - oddalił apelację od punktu trzeciego wyroku Sądu Rejonowego w [...] z dnia 18 kwietnia 2016 r., w punkcie drugim - odrzucił apelację w pozostałej części, zaś w punkcie trzecim - orzekł o kosztach postępowania odwoławczego. Sąd odwoławczy wskazał, że w przedmiotowej sprawie powódka M.K. ostatecznie wносиła o: ustalenie, że łączy ją z pozwanym Wojewódzkim Ośrodkiem Medycyny Pracy [...] stosunek pracy na stanowisku lekarza medycyny pracy, dopuszczenie do pracy i zasądzenie na jej rzecz wynagrodzenia za czas gotowości do pracy w kwocie 82.260 zł. Podała, że w dniu 8 listopada 2008 r. Zarząd Województwa [...] odwołał ją ze stanowiska dyrektora Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy z zachowaniem 3 miesięcznego okresu wypowiedzenia, a następnie pozwany zaproponował jej pracę na stanowisku lekarza medycyny pracy, począwszy od dnia 13 grudnia 2007 r. Ponieważ pismo otrzymała dopiero w dniu 29 grudnia 2007 r., nie miała możliwości podjęcia pracy we wskazanym w nim terminie, jednak czuje się związana propozycją i wyraża gotowość podjęcia pracy. Następnie Zarząd Województwa [...] rozwiązał z powódką stosunek pracy bez wypowiedzenia. M. K. odwołała się do sądu pracy, który zasądził na jej rzecz odszkodowanie, lecz nie przywrócił jej do pracy. Zdaniem powódki rozwiązanie z nią stosunku pracy w okresie biegnącego wypowiedzenia uniemożliwiło jej objęcie zaoferowanego stanowiska lekarza medycyny pracy, zaś według pozwanego - powódka nie przyjęła proponowanego stanowiska.

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2016 r. Sąd Rejonowy w [...]: w punkcie pierwszym - oddalił powództwo, w punkcie drugim - orzekł o kosztach procesu, zaś w punkcie trzecim - orzekł o kosztach sądowych. Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że przedmiot sprawy dotyczył obowiązków pracodawcy związanych ze stosunkiem pracy z powołania, w ramach którego powódka pełniła obowiązki dyrektora Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy. Przy powołaniu rozwiązanie stosunku pracy bez zachowania okresu wypowiedzenia powoduje natychmiastowe ustanie stosunku pracy, nawet wówczas, gdyby oświadczenie okazało się niezgodne z prawem (co miało miejsce w wypadku powódki). Według Sądu Rejonowego, przewidziany w art. 72 § 3 w związku z § 2 k.p. tryb składania propozycji nowego

zatrudnienia osobie odwołanej, której brakuje nie więcej niż 2 lata do nabycia prawa do emerytury, dotyczy tylko odwołania za wypowiedzeniem. Dlatego z chwilą odwołania powódki bez wypowiedzenia, propozycja pozwanego stała się nieaktualna.

M. K. zaskarżyła ten wyrok apelacją w części oddalającej roszczenie o zapłatę kwoty 50.700 zł oraz w zakresie jego punktu trzeciego, zarzucając naruszenie art. 386 § 6 w związku z art. 477 zdanie drugie k.p.c. przez brak pouczenia powódki o przysługujących jej roszczeniach oraz nierozpoznanie istoty sporu wyrażające się w braku wszechstronnego rozważenia odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego. Powódka wskazała, że odwołanie nastąpiło w czasie, gdy brakowało jej mniej niż 2 lata do nabycia prawa do emerytury. Otrzymała propozycję podjęcia innej pracy z dniem 13 grudnia 2007 r., którą wręczono jej dopiero po świętach, natomiast w dniu 18 grudnia 2007 r. wręczono jej oświadczenie o rozwiązaniu stosunku pracy bez wypowiedzenia. W związku z niezgodnym z prawem rozwiązaniem stosunku pracy, sąd pracy zasądził na jej rzecz odszkodowanie. Zdaniem powódki, w ten sposób została pozbawiona ochrony przedemerytalnej. Początkowo wniosła o ustalenie istnienia stosunku pracy, lecz Sąd Rejonowy oddalił jej powództwo, zaś Sąd Okręgowy uchylił ten wyrok wskazując, że Sąd pierwszej instancji nie pouczył jej o przysługujących roszczeniach na podstawie przytoczonych faktów. Wskazała, że ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy nie wykonał tego zalecenia, a jedynie zobowiązał powódkę do sformułowania aktualnego roszczenia. M. K. domagała się wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy i wskazała kwotę 82.260 zł. Tymczasem odszkodowanie w wysokości przewidzianej w art. 56 § 1 w związku z art. 58 k.p. nie jest jedynym roszczeniem, jakie przysługuje pracownikowi, z którym niezgodnie z prawem rozwiązano umowę o pracę bez wypowiedzenia. Może on żądać dalszego odszkodowania, przy czym wówczas jest obowiązany do wykazania wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej. Zdaniem powódki jej pisma z 5 maja 2015 r. i 1 czerwca 2015 r. wskazywały na możliwość dochodzenia przeciwko pozwanemu roszczeń z deliktu (art. 415 k.c.), o czym Sąd Rejonowy jej nie pouczył.

Zdaniem Sądu odwoławczego, apelacja powódki w zakresie nie odnoszącym się do punktu trzeciego zaskarżonego wyroku podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna, albowiem żądanie zapłaty kwoty 50.700 zł zostało zgłoszone przez nią po raz pierwszy w apelacji, zaś z art. 383 k.p.c. wynika zakaz rozszerzania pozwu i zgłaszania nowych roszczeń w apelacji. Ponadto Sąd Okręgowy wyjaśnił, że art. 477¹ zdanie drugie k.p.c. dotyczy wyłącznie roszczenia alternatywnego, które może zostać uwzględnione z urzędu, zaś art. 321 k.p.c. przewiduje zakaz orzekania ponad żądanie.

Na postanowienie zawarte w punkcie drugim wyroku Sądu Okręgowego powódka wniosła zażalenie, w którym zarzuciła naruszenie prawa procesowego, tj.: art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie apelacji w jej granicach, art. 383 k.p.c. przez przyjęcie, że skarżąca wystąpiła z nowym roszczeniem, art. 354 k.p.c. przez wydanie wyroku w sytuacji, w której Kodeks przewiduje wydanie postanowienia, a także nierozpoznanie istoty sprawy. Skarżąca wnosiła o uchylenie zaskarżonego wyroku w punktach drugim i pierwszym oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w [...].

Pozwany wnosił o oddalenie albo odrzucenie zażalenia, a także zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie powódki w części dotyczącej postanowienia zawartego w punkcie drugim zaskarżonego wyroku podlega oddaleniu, zaś w części dotyczącej punktu pierwszego zaskarżonego wyroku - podlega odrzuceniu.

Przed wszystkim wskazać należy, że zawarte w punkcie pierwszym zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcie o oddaleniu apelacji od punktu trzeciego wyroku Sądu Rejonowego [...] z dnia 18 kwietnia 2016 r., nie jest zaskarżalne zażaleniem. W punkcie trzecim wyroku Sąd pierwszej instancji orzekł o kosztach sądowych. W orzecznictwie wyjaśniono, że na zawarte w wyroku sądu pierwszej instancji postanowienie o kosztach procesu stronie nie przysługują dwa środki zaskarżenia: apelacja od całego wyroku i zażalenie na postanowienie o kosztach. Ma ona możliwość wniesienia albo apelacji od całego wyroku albo zażalenia na

postanowienie o kosztach (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CZP 15/13, OSNC-ZD 2014 nr 3, poz. 44). Powyższa zasada dotyczy także zaskarżenia rozstrzygnięcia o obciążeniu stron kosztami sądowymi. W przedmiotowej sprawie powódka zdecydowała się na zaskarżenie całego wyroku apelacją, więc Sąd Okręgowy wyrokiem orzekł o oddaleniu tej apelacji w określonej części. Zgodnie z treścią art. 398¹ § 1 k.p.c. od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku strona może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Natomiast od prawomocnego wyroku nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego, albowiem nie zostało to przewidziane w art. 394¹ k.p.c. Dlatego zażalenie w tej części podlegało odrzuceniu.

Natomiast w pozostałej części zażalenie powódki, jako niezasadne, podlegało oddaleniu.

Niezasadne są podniesione w zażaleniu zarzuty naruszenia art. 378 § 1 i art. 383 k.p.c. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji. W piśmiennictwie wskazuje się, że granice apelacji są określone przede wszystkim zakresem (granicami) zaskarżenia. Związanie sądu odwoławczego w aspekcie przedmiotowym oznacza niedopuszczalność takiego rozpoznania apelacji, która dotyczyłaby niezaskarżonej części orzeczenia (por. J. Gudowski, K. Weitz w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, pod red. T. Erecińskiego, Wolters Kluwer 2016). W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy nie naruszył powołanego przepisu, albowiem nie orzekał o niezaskarżonej apelacją części wyroku Sądu pierwszej instancji. Nie uchybił również treści przepisu art. 383 k.p.c., który stanowi, że w postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania pozwu ani występować z nowymi roszczeniami. Jednakże w razie zmiany okoliczności można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się można nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy. Sąd odwoławczy nie orzekał bowiem o roszczeniach nieobjętych postępowaniem przed Sądem pierwszej instancji.

Zdaniem Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy prawidłowo odrzucił apelację powódki w części „oddalającej roszczenie o zapłatę kwoty 50.700 zł”. Nie można

bowiem wnieść środka odwoławczego od orzeczenia, które nie zostało - w rozumieniu przepisów prawa procesowego - wydane. Chodzi tu zarówno o brak orzeczenia w ogóle, jak i o brak w wydanym orzeczeniu rozstrzygnięcia w określonym przedmiocie. Apelacja odnosząca się do nieistniejącej części wyroku podlega, jako niedopuszczalna, odrzuceniu na podstawie art. 370 k.p.c., gdyż - w rozumieniu przepisów prawa procesowego - w tym zakresie orzeczenie nie zostało wydane (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2016 r., I UZ 29/16, LEX nr 2180090). W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy oddalił powództwo o dopuszczenie M.K. do pracy i zasądzenie na jej rzecz wynagrodzenia za czas gotowości do pracy w kwocie 82.260 zł. Zaskarżenie przez powódkę apelacją tego wyroku w części oddalającej roszczenie o zapłatę kwoty 50.700 zł, dochodzonej dopiero na etapie postępowania odwoławczego jako dalsze odszkodowanie w związku z niezgodnym z prawem rozwiązaniem stosunku pracy, które pozbawiło powódkę ochrony przedemerytalnej - oznaczało wniesienie środka odwoławczego od orzeczenia, które nie zostało wydane. Powódka przed Sądem pierwszej instancji nie wystąpiła z tym żądaniem i Sąd Rejonowy o nim nie orzekał.

Natomiast powódka nie zaskarżyła apelacją wyroku Sądu pierwszej instancji w zakresie, w jakim rozstrzygał on o zgłoszonych przez nią roszczeniach, w szczególności o roszczeniu o zapłatę wynagrodzenia za czas gotowości do pracy. Tymczasem, chcąc zarzucić Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 386 § 6 w związku z art. 477 zdanie drugie k.p.c. przez brak pouczenia powódki o przysługujących jej roszczeniach, M. K. powinna zaskarżyć wyrok w części oddalającej powództwo o zapłatę oraz domagać się jego uchylenia w tym zakresie i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Ewentualne uwzględnienie apelacji, która podlegałaby wówczas merytorycznemu rozpoznaniu, umożliwiłoby jej wystąpienie przed Sądem Rejonowym z nowym roszczeniem odszkodowawczym. Jedynie ubocznie należy wskazać, że od 5 lutego 2005 r. sąd pracy nie ma obowiązku orzekania w sprawie z powództwa pracownika o roszczeniach wynikających z faktów przytoczonych przez powoda a nieobjętych żądaniem pozwu, z uwagi na uchylenie art. 477¹ § 1 k.p.c. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2007 r., II PK 235/06, OSNP 2008 nr 11-12, poz. 161).

Zasadnie powódka podnosi, że Sąd Okręgowy naruszył art. 354 k.p.c. przez orzeczenie o odrzuceniu apelacji w formie wyroku, zamiast postanowienia. W judykaturze wyjaśniono, że ponieważ - zgodnie z powołanym przepisem - formą orzeczenia, dla którego Kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje formy wyroku lub nakazu zapłaty, jest postanowienie, właściwą formą orzeczenia o odrzuceniu apelacji jest postanowienie. Jednakże okoliczność, że orzeczenie takie zostało zamieszczone w wyroku, nie odbiera mu charakteru postanowienia (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 r., IV CZ 89/05, LEX nr 186913). Konsekwencją tego była dopuszczalność zaskarżenia zażaleniem rozstrzygnięcia zawartego w punkcie drugim wyroku Sądu Okręgowego, na podstawie art. 394¹ § 2 k.p.c.

Mając na uwadze wskazane okoliczności Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji, na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. i art. 397 § 2 w związku z art. 370 k.p.c. O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c. i art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 108 § 1 k.p.c.